

Aan de voorzitter en (plv.) leden van de
Vaste Commissie voor Infrastructuur en Waterstaat
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Briefnummer
23-121434

Onderwerp
Actieprogramma PFAS

Den Haag
27 januari 2023

Telefoonnummer
070 3490332

E-Mail
ravesloot@vnoncw-mkb.nl

Geachte dames en heren,

Uw Kamer vergadert op 2/2/23 over PFAS & gezondheidseffecten. De PFAS-problematiek is complex; ze wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door gebruik van stoffen in het verleden en de daardoor ontstane historische vervuiling (PFOS, PFOA). Ook door gebruik van in het verleden gemaakte producten kunnen deze stoffen nog steeds via bijvoorbeeld RWZI's in het milieu terecht komen. Tegelijk is duidelijk dat stoffen in de PFAS-groep uiteenlopende eigenschappen hebben. De precieze effecten verschillen per specifieke PFAS. De ene PFAS verspreidt zich bijvoorbeeld sneller of is schadelijker dan de andere PFAS. Ook zijn er heel veel PFAS waar nog weinig over bekend is. Van deze PFAS is dus niet duidelijk of ze ongewenste eigenschappen hebben. Ingewikkeld is dat producten gebaseerd op PFAS (of geproduceerd met PFAS) veel kritische toepassingen hebben; ze worden gebruikt in bijvoorbeeld medische hulpmiddelen, (productie van) halfgeleiders, zonnepanelen, windturbines, het maken en gebruiken van groene waterstof, alle vormen van mobiliteit, en componenten in elektronische apparatuur en zijn dus belangrijk voor het goed functioneren van de samenleving en het aanpakken van de uitdagingen van deze tijd, zowel op technologisch-, veiligheids-, gezondheids- als duurzaamheidsgebied.

VNO-NCW en MKB-Nederland hechten er belang aan om de nadelige effecten van PFAS voor de gezondheid van mensen zo snel mogelijk terug te dringen, maar dat op een verstandige manier moet worden omgegaan met de hierboven geschetste dilemma's. De emissies van deze PFAS moet daar waar mogelijk worden geminimaliseerd en ook moet schadelijke PFAS in producten worden teruggedrongen. De Nederlandse industrie werkt hier hard aan (zie o.a. de voorbeelden in de bijlage).

Waar alternatieven ontbreken moet via innovatie gezocht worden naar alternatieven, en moeten ondernemers ondersteund worden, zodat uitfasering ook mogelijk wordt. Een verbod op PFAS zonder alternatief leidt ertoe dat allerlei cruciale producten niet meer gemaakt kunnen worden en de technologische en duurzaamheidsambities van Nederland en Europa worden bedreigd.

Daarom is cruciaal dat twee zaken met meer urgentie worden opgepakt:

- Versnellen van innovatie om alternatieven voor PFAS te ontwikkelen. Hiervoor moet het bestaande actieprogramma geïntensiveerd worden, en zijn ook meer middelen nodig.
- Betere controle en handhaving van PFAS-houdende producten van buiten de EU om te voorkomen dat PFAS in het milieu blijft komen.

Daar waar PFAS al in het milieu zit, zullen ook maatregelen getroffen moeten worden. Op dit moment ontbreekt echter een goede (financiële) ondersteuning om gronden te saneren, en dreigt het scenario dat bepaalde economische activiteiten en regio's op slot komen. Daarom is het volgende nodig:

- Het verlengen van de subsidiemogelijkheden voor noodzakelijke bodemsaneringen en het beschikbaar houden van het bestaande budget hiervoor, en niet in de staatskas terug te laten vloeien
- Geen herhaling van PFAS-debacle door onwerkbaar normen zonder positieve milieueffecten
- Vergunningen op waterlozingen niet onnodig beperken (regenwater, koelwater)

Met vriendelijke groet,

Guusje Dolsma
Plv. Directeur beleid

BIJLAGE (bij brief 23-121434 d.d. 27 januari 2023)**1. Actieprogramma PFAS**

VNO-NCW en MKB-NL zijn samen met lenW actief in het 'Actieprogramma PFAS' om bedrijven bewust te maken van de PFAS-restrictie per (waarschijnlijk) 2028. Vorig jaar zijn circa 200 bedrijven bereikt en ook dit jaar staan weer activiteiten voor o.a. nieuwe sectoren op stapel. Verder helpen we bedrijven in het programma om versneld subsidies te vinden en relevante (internationale) kennis. VNO/MKB organiseert (samen met VNCI) ook eigen webinars, waar veel bedrijven zich voor aanmelden en grote belangstelling blijkt. Daar waar mogelijk, is de beweging op gang gekomen om PFAS-alternatieven te ontwikkelen en PFAS-uitstoot te reduceren. Een paar in het oog springende voorbeelden:

- De transitie naar PFAS-vrij *blusschuim* is volop aan de gang en steeds meer bedrijven en brandweer stappen over. Van de 25 veiligheidsregio's zijn er al zeker 5 overgestapt naar PFAS-vrij, waaronder die van Midden en West-Brabant (waarin zo'n 50 BRZO-bedrijven zijn gevestigd). Voor het bestrijden van complexe en grote branden (grote tankputbranden > 400 m²) zijn nog geen PFAS-vrije alternatieven voorhanden, daar wordt nog aan gewerkt.
- Sporadisch wordt bepaalde PFAS in zeer lage concentraties gebruikt als ingrediënt in *cosmetica*. Om deze PFAS uit te faseren worden de betreffende producten geherformuleerd, bijvoorbeeld door geen halfabricaten met PFAS meer te gebruiken.
- Voor waterafstotend *textiel* zijn nu voldoende PFAS-vrije alternatieven beschikbaar, dat grofweg 80% van het PFAS-gebruik in de textiel gaat vervangen. Voor andere functies zoals het weren van olie, schimmel en vlekken is de zoektocht in de textiel nog gaande. De hoeveelheid PFAS in die producten is ondertussen wel verlaagd.
- Bij bedrijfsmatige *waterzuivering* wordt gezamenlijk de PFAS in het productieproces of lozingen op het riool teruggebracht, omdat PFAS moeilijk is te zuiveren en de kosten zeer hoog zijn. Specifiek voor de PFAS in papier wordt gekeken in hoeverre met speciale bacteriën PFAS uit het water kan worden gehaald.
- Verder is specifieke aandacht voor het *mkb*, omdat hun lozingen op het riool nog onvoldoende in beeld zijn. Binnen het mkb is vaak onvoldoende kennis welke PFAS in het productieproces aanwezig is.

Soms zijn PFAS-alternatieven voorhanden of kunnen op korte termijn worden ontwikkeld, waardoor bewustwording en voorlichting goed werkt. Maar vaak zijn PFAS-alternatieven niet eenvoudig en is het vinden van PFAS-alternatieven ingewikkeld, kostbaar en langdurig. Het is de vraag of veel bedrijven op tijd klaar zijn om PFAS-vrije producten te ontwikkelen en op de markt te brengen. Vooral veel kleinere bedrijven staan voor enorme opgaven. Voor deze bedrijven zullen stappenplannen, verdere kennisuitwisselingsinitiatieven en innovatiehulpmiddelen e.d. nodig zijn, die verder gaan dan het huidige Actieprogramma PFAS. **VNO-NCW en MKB-Nederland bepleiten een uitbreiding van het actieprogramma met meer concrete innovatieondersteuning voor bedrijven, m.n. voor het mkb.**

2. PFAS (al aanwezig) in het milieu

Bedrijven kunnen op drie manieren te maken krijgen met al in het milieu aanwezige PFAS: a) te saneren bodemverontreinigingen, b) eisen voor het verplaatsen van grond en bagger en c) eisen voor lozingen op water en uitstoot naar de lucht.

- a. PFAS-bodemverontreinigingen: volgens een nog niet eerder gepubliceerd kort onderzoek in opdracht van de Stichting Bodembeheer Nederland en VNO-NCW en MKB-Nederland is op ca. 23.800 locaties mogelijk sprake van een PFAS-verontreiniging, waarvan circa 10.200 op een bedrijfsterrein. Op basis van ervaringscijfers uit de bodemsaneringsoperatie wordt het aantal te verwachten saneringen geraamd op circa 1000 gevallen.

Op basis van de ervaringscijfers en kentallen van de eerdere bodemsaneringsoperatie wordt het totaal aan PFAS-problematiek op bedrijfsterreinen geraamd op € 340 miljoen. De huidige bodemsaneringsregeling (Bedrijvenregeling) eindigt per 1-1-2024. Het bedrijfsleven vindt het onredelijk indien de PFAS-saneringskosten geheel ten laste zouden worden gebracht bij terreineigenaren die tot een jaar geleden bijvoorbeeld PFAS-houdend (oefen)blusschuim moesten gebruiken bij (oefen)branden. **VNO-NCW en MKB-Nederland dringen aan op een nieuwe saneringsregeling (Bedrijvenregeling 2.0) voor het reinigen/beheren van bodemverontreinigingen van stoffen, zoals PFAS, waarvan pas recent blijkt dat zij grote gezondheidsrisico's met zich meebrengen.**

- b. Eisen voor het verplaatsen van grond en bagger met PFAS: het huidige handelingskader heeft er (uiteindelijk) voor gezorgd dat 80-90% van het grondverzet weer aan het werk is. **VNO-NCW en MKB-Nederland ondersteunen het uitgangspunt van het huidige handelingskader, dat de achtergrondwaarde bepalend is voor waar welke grond en bagger mag worden gebruikt. Een nieuwe PFAS-crisis moet te allen tijde worden voorkomen.**
- c. Eisen voor lozingen op water: de effecten van de PFAS-problematiek op de *Kaderrichtlijn water (KRW; o.a. normen voor lozingen)* wordt het duidelijkst geïllustreerd door bedrijven in de Zeeuwse Delta (Westerschelde), die hierdoor onnodig op slot lijkt te gaan en tot veel onrust en onzekerheid leidt. Het gaat daarbij m.n. om het volgende:
 - RWS verstrekt op basis van o.a. de KRW geen nieuwe vergunningen meer voor *directe lozingen* op de Westerschelde en het kanaal Gent-Terneuzen, waardoor zelfs vergunningen voor het afvoeren van regenwater door RWS worden geweigerd.
 - Om de PFAS-emissies in de Westerschelde terug te brengen past de Provincie Zeeland de bestaande vergunningen voor *indirecte lozingen* van grote PFAS-vervuilers aan. Het gaat daarbij ook om bijvoorbeeld koelwaterafvoer, dat al bij inname met PFAS is vervuild (en koeling geen extra PFAS-vervuiling oplevert).

Het overleg hierover tussen rijk en decentrale overheden is onlangs gestart, want lokaal wordt enorm geworsteld met de huidige regels. Het bedrijfsleven is nog niet betrokken, ten onrechte want bij het bedrijfsleven zit veel kennis en zij kan aangeven wat wel en niet werkt. **VNO-NCW en MKB-Nederland dringen aan op betrokkenheid van het bedrijfsleven bij het recent gestarte overleg over verduidelijking en op maat maken van de (landelijke) regels.**